

AKROPOLITANEC

ZA BOLJŠEGA ČLOVEKA IN BOLJŠI SVET

POMEMBNOST UPANJA

VEČNO SONCE

JUNAK, ŽIVLJENJE IN STVARITEV SONCA

SIMBOLIZEM ŽIVALI V TRADICIJI ALKIMIJE

www.akropola.org

FILOZOFIJA

KULTURA

PROSTOVOLJSTVO

Ime revije: *Akropolitanec*
Založnik: Kulturno društvo Nova Akropola, Wolfova 8, Ljubljana
Odgovorni urednik: Stjepan Palajsa
Uredništvo: Andrej Praček, *urednik*, Nija Androjna, *grafično oblikovanje*, Barbara Krasnik, *prevodi*
Leto, mesec in številka izdaje: marec 2025, št. 110, mesečnik
Kontaktne podatki: akropolitanec@akropola.org

B E S E D A
U R E D N I K A

V teh dneh čutimo veličastnost prebujajoče se sončne moči med nami in nestrpno pričakujemo njen nadaljnji razmah. Zdaj, ob izteku zime, ko je spomin na pomanjkanje toplote in svetlobe še svež, ko se zavedamo pomena Sončeve prisotnosti, mu namenimo nekaj pozornosti.

Sonce nam omogoča življenje in je njegov darovalec. Čeprav se z njim ne ukvarjamo pogosto, brez njega ne moremo. Ne le to – brez njega nas sploh ne bi bilo. Sonce ni tu zgolj zato, da nam olepša dneve, temveč smo mi prišli po njem. Je v samem srcu našega obstoja in življenja, kot ga lahko dojamemo. Kljub svoji neizmerni pomembnosti mu le redko namenimo misel.

Zavzeti smo z vsakodnevnimi opravili in trenutnimi skrbmi, z bolečinami in zadovoljstvi. Tako smo zatopljeni v raznolikost pojavnega sveta, da pozabljamo na njegove izvore – na tisto področje, ki edino ponuja zanesljive odgovore in rešitve. Naša pozornost polzi navzven, zato jo je dobro občasno usmeriti navznoter – povezati se s "soncem" v sebi, da bi ga lahko izrazili tudi navzven. Če že ne redno, pa vsaj ob štirih kardinalnih točkah letnega cikla, kot so to od nekdaj počele visoko razvite kulture.

Na primer zdaj, ob pomladnem enakonočju, v trenutku, od katerega dalje bo svetli del dneva daljši od temnega, se spomnimo pomembnosti zmage svetlobe nad temo in radosti, ki ta trenutek spremlja.

Toda ne ustavimo se zgolj pri astronomskem dogodku. Skozenj prodrimo do splošnega principa. Spomnimo se pomena pomladi tudi v nas samih in v družbi. Spomnimo se našega notranjega sonca – tistega, s katerim izžarevamo toplino v svoje okolje. Še posebej, če se nam zdi svet, v katerem živimo, prehladen – preveč surov, nezrel ... Če je tako, pomeni, da mu primanjkuje "sonca".

Zlo, nevednost, mraz ... ne obstajajo kot aktivne sile. Zlo je zgolj odsotnost dobrega, nevednost odsotnost modrosti, mraz odsotnost toplote.

Če v svojem življenju in okolici občutimo hlad, se spomnimo na ogenj v sebi. Spomnimo se, da mu lahko damo prisotnost v vsakodnevnem življenju, da lahko vsak od nas zasveti kot mala zvezda in napolni s toplino ter jasnostjo svoj del univerzuma.

V TEJ ŠTEVILKI:

• FILOZOFIJA:
POMEMBNOST UPANJA

5

• TRADICIJA:
VEČNO SONCE

7

• MITOLOGIJA:
JUNAK, ŽIVLJENJE IN
STVARITEV SONCA

10

• ALKIMIJA:
SIMBOLIZEM ŽIVALI
V TRADICIJI ALKIMIJE

12

Svet je dober, če ga naseljujejo dobri ljudje. Generacije se ves čas izmenjujejo in zgodovina pripoveduje zgodbe o svetlejših in mračnejših obdobjih. Kaj pa danes? Ta čas pripada nam.

Če z njim še nismo zadovoljni, prižgimo svoj notranji plamen, dvignimo ga visoko, naj bo viden, in pustimo, da se njegov vpliv širi. Naš čas, naš delček univerzuma, je odvisen od aktivnosti naših osebnih zvezd.

Čas je za pomlad – tudi osebno in družbeno. Naj zasije vsak delček sonca, vsak center življenja, da se bo svetloba razširila še v tista, trenutno zanemarjena, senčna mesta.

Andrej Praček, urednik

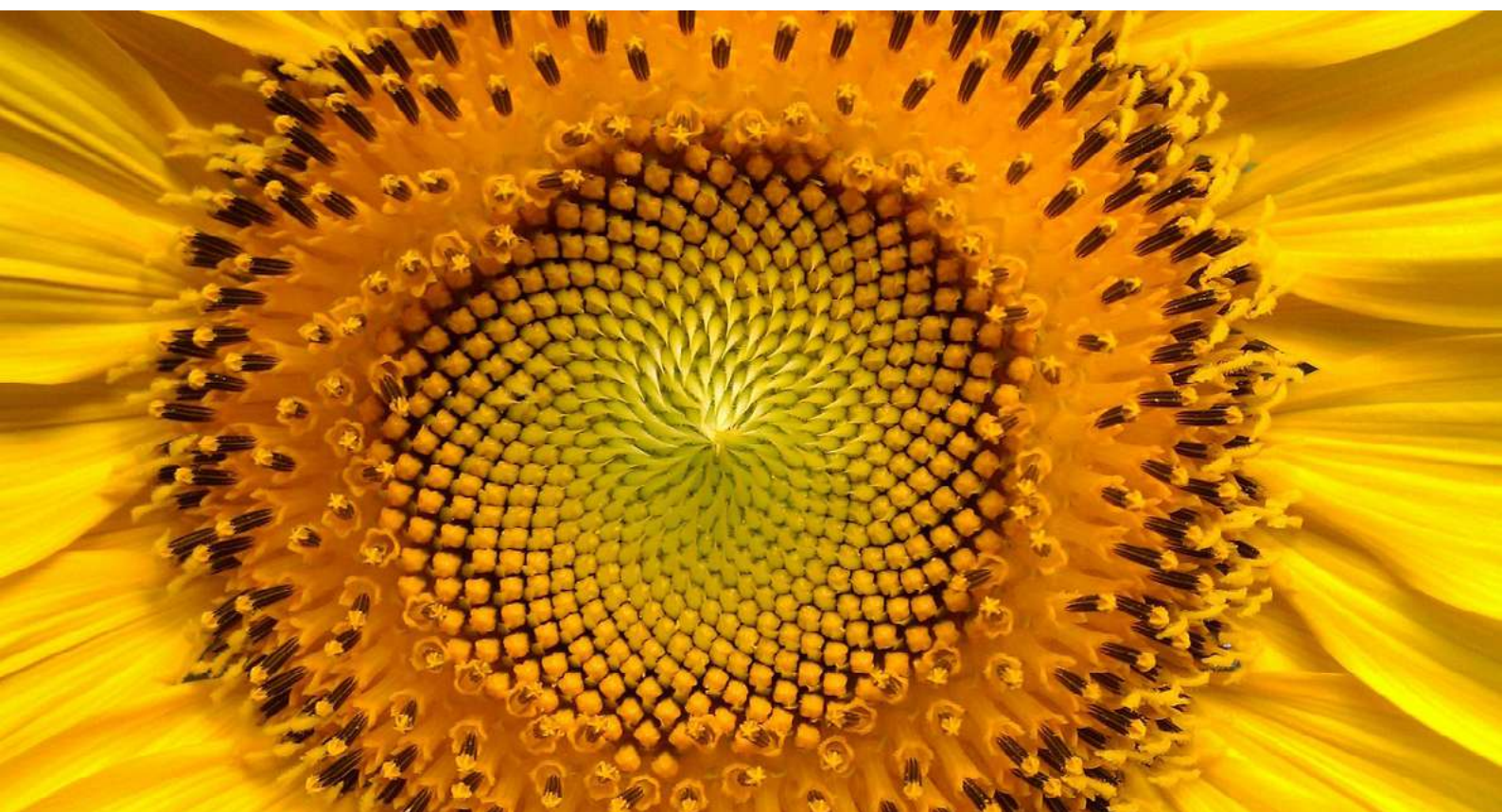

BERITE Z NAMI: MODROST DHAMMAPADE

BRANJE S KOMENTARJI

13. marec 2025 ob 19. uri – Wolfova 8, Ljubljana

INTELIGENCA NARAVE

PREDAVANJE OB SVETOVNEM DNEVU ZEMLJE

22. april 2025 ob 19. uri – Tyrševa 7, Maribor

POMEMBNOST UPANJA

SHRADDHA SHETTY

Zgodba o Pandori je starogrški mit, o katerem obstaja več različic. Tista, ki jo je v 7. stoletju pr. n. št. zapisal Hesiod, pripoveduje o Zevsu, ki se je razjezil na Titana Prometeja, ker je človeštvu podaril ogenj, in se je odločil maščevati ne le Prometeju, temveč celotnemu človeštvu. Zevs ustvari prelepo devico Pandoro in jo pošlje v svet z zaprto skrinjico, pri čemer ji naroči, naj je ne odpre. Premagana zaradi radovednosti in lahkovernosti Pandora to stori in v svet izpusti vse vrste zla in nesreč... Zavist, pohlep, revščino, nevednost itd. Zgrožena Pandora hitro zapre skrinjico, a edina stvar, ki ostane v njej, je upanje. Druga različica pravi, da so bile v skrinjici vse vrline, ki bi lahko blagoslovile človeštvo, a so vse odletele nazaj v nebesa, razen upanja, ki je ostalo na zemlji.

Mit je mogoče interpretirati na več načinov: kot svarilno zgodbo o radovednosti in želji po znanju, ki lahko imata tako pozitivne kot negativne posledice. A morda so nam Grki želeli sporočiti tudi to, da je mogoče, ko nastopi tema, ponovno zgraditi vse, kar je izgubljeno, če le ne izgubimo upanja.

Zakaj je upanje tako pomembno? Izhaja iz latinskega glagola *sperare*, ki ima več pomenov: upati, napredovati, uspevati; kar pomeni, da če je človek poln upanja, obstaja možnost življenja, rasti in napredovanja proti obilju.

PANDORA, LAWRENCE ALMA-TADEMA

Mavrica je v mnogih kulturah trajni simbol upanja; v Svetem pismu beremo, da je Bog po vesoljnem potopu poslal mavrico Noetu kot znamenje konca potopa in obljubo novih začetkov; ideja, da ta popoln lok na nebu začne na enem mestu in konča na drugem, simbolizira most med tem svetom in nebeškim kraljestvom, med sedanjostjo in prihodnostjo, obljubo boljših stvari, ki prihajajo.

MAVRICA JE BIBLIJSKI ZGODBI ZNAMENJE KONCA POTOPA IN OBLJUBA NOVIH ZAČETKOV; SIMBOLIZIRA MOST MED SEDANJOSTJO IN PRIHODNOSTJO, OBLJUBO BOLJŠIH STVARI, KI PRIHAJAJO.

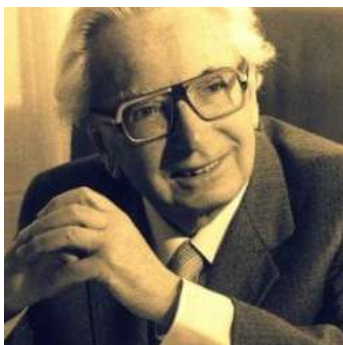
A upanje ni le optimizem ali fantazija željnega mišljenja; je trenutek, ko dejansko vidiš ali si predstavljaš luč na koncu tunela in se aktivno začneš pomikati proti njej. Ne moreš sedeti na enem koncu temnega tunela in čakati, da svetloba pride k tebi. Moraš se odločiti in začeti opravljati potrebno delo, tukaj in zdaj, za boljšo prihodnost.

**ZAKAJ JE UPANJE TAKO POMEMBNO?
ČE JE ČLOVEK POLN UPANJA, OBSTAJA MOŽNOST
ŽIVLJENJA, RASTI IN NAPREDOVANJA.**

Eden najizrazitejših primerov tega je Viktor Frankl, preživel iz holokavsta, ki je bil tri leta zaprt v štirih različnih koncentracijskih taboriščih med drugo svetovno vojno. Ponižanje in nečloveškost, ki jim je bil priča in jih je prestajal, so globoko vplivali na njegovo razumevanje pomena človeškega življenja. Ugotovil je, da so tisti, ki niso izgubili svojega občutka za smisel, preživel bolje kot tisti, ki so

popolnoma izgubili upanje. Po koncu vojne se je vrnil na Dunaj, postal predstojnik nevrologije v dunajski bolnišnici in ustanovil šolo psihoterapije, ki postavlja iskanje življenjskega smisla kot osrednjo motivacijsko silo človeka.

V svoji znameniti knjigi *Človekovo iskanje smisla* pravi: *"Človeku je mogoče vzeti vse, razen ene stvari: zadnje izmed človeških svoboščin – da izbere svoj odnos v danih okoliščinah, da izbere svojo pot. Ko ne moremo več spremeniti situacije, smo izzvani, da spremenimo sebe."*

To pomeni, da imamo v vsakršnih okoliščinah, ne glede na to, kako težke so, ključno človeško izbiro: naš odziv. In ali se odzovemo z upanjem ali obupom, bo določilo, kako uspešno bomo prebrodili preizkušnjo.

Drug navdihujoč primer, kako lahko upanje spodbuja odločnost in vztrajnost, je Nelson Mandela: zaprt za 27 let na otoku Robben, se je soočal z nečloveškimi razmerami in prisilnim delom, katerih namen je bil zlomiti njegovo voljo. A ni opustil upanja v prihodnost in je vztrajal v boju za enakost vseh ljudi v Južni Afriki. Po izpustitvi je vodil pogajanja za konec apartheida, postal prvi demokratično izvoljeni predsednik Južne Afrike in utelešenje zmage nad težavami.

To so živi primeri, kako lahko moč upanja, združena z notranjo močjo in odpornostjo, prispeva k zmagi duha nad telesnim. Ne glede na to, kako težke in brutalne so bile okoliščine, sta tako Frankl kot Mandela uspela obstati, izpolniti svoj smisel in na koncu uspevati.

Kako lahko upanje uporabimo v vsakodnevnih izzivih?

Tako, da nikoli ne izgubimo izpred oči cilja, kamor želimo priti; da svoje okoliščine uporabimo za krepitev volje, da bi našli pot proti svetlobi; z nepopustljivim notranjim delom za tisto, kar imamo za prav, ne glede na to, kdaj bomo dosegli cilj; in tako, da si izposodimo semena sreče iz prihodnosti, da jih posejemo danes. 🌱

"UPANJE ZAGOTOVO NI ISTO KOT OPTIMIZEM. NI PREPRIČANJE, DA SE BO NEKAJ DOBRO IZTEKLO, TEMVEČ GOTOVOST, DA NEKAJ IMA SMISEL, NE GLEDE NA TO, KAKO SE IZTEČE."

VÁCLAV HAVEL

V E Č N O S O N C E

JANKI SHAH

"VSE, KAR OBSTAJA, SE JE RODILO IZ SURJE, BOGA BOGOV. KAR JE, KAR JE BILO IN KAR BO, IN KAR SE PREMIKA ALI OSTAJA MIRNO – SURJA JE VIR IN KONEC."

RIGVEDA

Skoraj vsaka starodavna kultura je menila, da je pomembno ohraniti, posredovati in prenašati mitologijo, povezano s tem najvišjim bogom iz roda v rod. Amon v Egiptu, Apolon v Grčiji, Surja v Indiji, Amaterasu na Japonskem, Xihe na Kitajskem, Mitra v Mezopotamiji, Huitzilopochtli za Azteke, Malakbel v Arabiji, če naštejemo le nekatere. Za civilizacije je bilo nujno, da modrost, ki so jo prejeli od prednikov, prenesejo na prihodnje generacije. S tem so postali člen v dolgi verigi, ki je povezovala človeštvo z večno modrostjo preteklosti in tudi prihodnosti. Danes večina od nas gleda na mitologijo zgolj kot na zgodbe o fantastičnih likih za zabavo otrok.

Nekateri pa se radi poglobimo, da bi razkrili moralne in življenjske lekcije, ki čakajo na nas. Morda bi lahko kopali

še globlje in razkrili nekaj pomembnih stvari o vlogi, ki jo imamo kot ljudje v trenutnem poteku 21. stoletja. Morda lahko celo pokukamo v skrivnosti človeka in veselja ter v nekaj vprašanj, kot so: "Kdo sem? Od kod prihajam? Kaj je moj namen?"

Sonce je vir vsega življenja na Zemlji. Od samega začetka časa se človeštvo instinktivno povezuje z njim kot temeljnim virom. Je simbol resnice, najvišjega bitja, ki uteleša pravičnost in enakost, modrost in razsvetljenje, prenavo in ponovno rojstvo. Številni verski običaji, družbeni obredi, festivali in tradicije, ki jih vidimo danes, segajo v starodavno čaščenje sonca. Mnogi starodavni spomeniki, kot so piramide v Egiptu, Stonehenge v Angliji, Angkor Vat v Kambodži, Konark v Indiji, nam ponujajo bežen vpogled v povezavo, ki so jo te

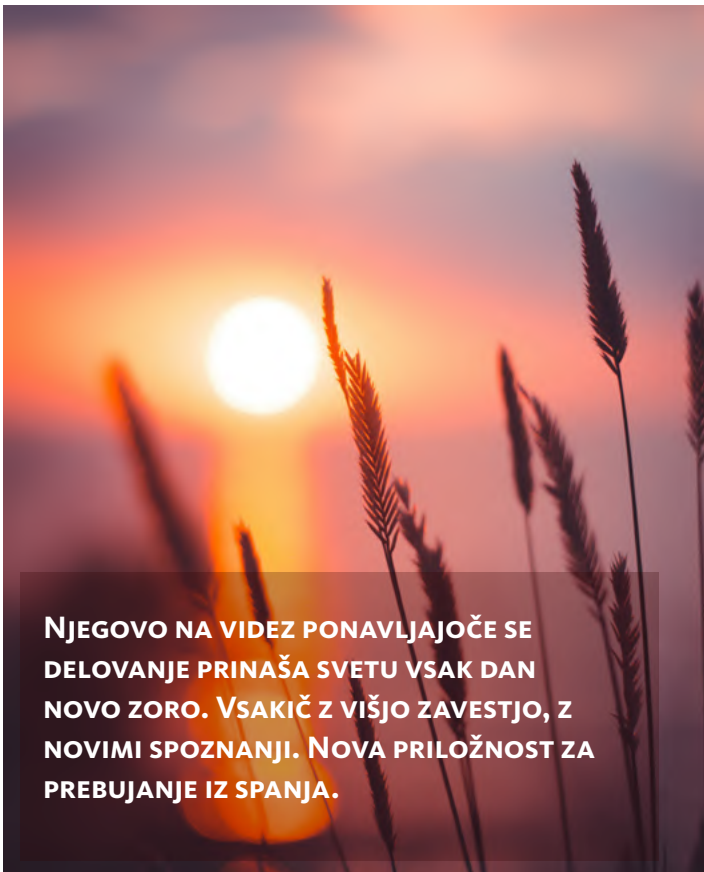
civilizacije imele s soncem in nebesnimi bitji. Tako kot v naravi je simbolika sonca vseprisotna tudi v vseh vidikih življenja – naj bo to umetnost, arhitektura, šport, literatura, ples, glasba, folklor, filozofija, verstvo ali festivali.

**MNOGI STARODAVNI
SPOMENIKI NAM
PONUJAJO BEŽEN
VPOGLED V POVEZAVO,
KI SO JO TE CIVILIZACIJE
IMELE S SONCEM IN
NEBESNIMI BITJI.**

Za avstralske staroselce je bila sončna boginja Gnowee ženska, ki je živela na Zemlji v času, ko je vladala večna tema in so se ljudje lahko premikali le s pomočjo bakel iz lubja. Nekega dne je svojega sinčka pustila spati, medtem ko je šla izkopavat jame. Gnowee je tavalja tako daleč, da je dosegla konec zemlje, šla podnjo in se pojavila na drugi strani. Ker ni vedela, kje je, svojega sinčka ni našla nikjer, zato se je s svojo veliko baklo iz lubja povzpela v nebo, da bi imela jasnejši pogled. Še danes tava po nebu in vsak dan s svojo baklo osvetljuje svet, medtem ko še naprej išče svojega izgubljenega sina.

Tema potovanja sonca se pojavlja v različnih mitih različnih civilizacij. Krožno, ciklično potovanje Sonca od vzhoda proti zahodu je dan za dnem simboliziralo cikle življenja in smrti skozi svetlobo in temo, budnost in spanje, zavest in nezavedno. Njegovo na videz ponavljajoče se delovanje prinaša svetu vsak dan novo zoro. Vsakič z višjo zavestjo, z novimi spoznanji. Nova priložnost za prebujanje iz spanja. Še ena priložnost za življenje višje zavesti. Te cikle lahko vidimo tudi kot velikodušnost in sočutje vesolja. To potrpežljivo daje vsem bitjem vedno znova priložnosti, da se učijo, rastejo, gredo naprej – z majhnimi koraki.

NJEGOVO NA VIDEZ PONAVLJAJOČE SE DELOVANJE PRINAŠA SVETU VSAK DAN NOVO ZORO. VSAKIČ Z VIŠJO ZAVESTJO, Z NOVIMI SPOZNANJI. NOVA PRILOŽNOST ZA PREBUJANJE IZ SPANJA.

Stari Egipčani so pozorno spremljali dnevni krog sonca, ki so ga predstavljali v obliki Kepra – hrošča skarabeja, ki nosi bleščeč sončni disk – kar nakazuje potencial človeka, ki prečka cikle življenja in smrti z navdihom sonca kot najvišjega primera ponovnega rojstva. Skarabej oz. govnač je zelo povezan z zemljo, a z vztrajnostjo in doslednostjo sčasoma doseže svoj potencial – pridobi krila, da odleti proti nebu in postane eno z božanskim. Kot pravi slavni stavek, ki ga pripisujejo Platonu: "Človek, ti si Bog, a si to pozabil." Dolžnost človeka je, da gre skozi smrt istovetenja z začasnimi vidiki sebe, telesa in osebnosti ter se ponovno rodi, tako da odkrije svoje višje vidike in se poistoveti z njimi. Da odkrije večno dušo, ki je naš resnični jaz, in nato živi življenje v skladu s to modrostjo.

"TA, KI PREBIVA V ČLOVEKU IN KI PREBIVA V SONCU, JE EN IN ISTI." – UPANIŠADE

V času rimskega imperija je bilo potovanje sonca več kot le začetek in konec potovanja. Festival Sol Invictus, zmaga Nepremaganega Sonca, so praznovali na zimski solsticij – ponovno rojstvo sonca po najtemnejši noči v letu.

Vidimo, da so se stari Egipčani soncu poklonili tako, da so svoje mrtve pokopali z glavo proti zahodu – kjer sonce vsak večer simbolično umre, kar namiguje, da so vsako jutro videli sonce, kako se ponovno rojeva. Prav tako fizične smrti človeka niso videli kot končnega cilja njegovega potovanja, ampak le

še eno postajo na njegovem dolgem potovanju, imenovanem življenje. Obredi, povezani s soncem, so se izvajali tudi zato, da bi spodbudili in pomagali soncu, ko se je zdelo, da okleva in omahuje na prelomu letnih časov (solsticijih) in da bi zadušili strah, da bi lahko med mrkom ugasnilo.

BREZ POMOČI IN TRUDA ČLOVEŠTVA TER VSAKEGA POSAMEZNIKA, TUDI SONCE, VELIKI DAROVALEC ŽIVLJENJA, NE BO MOGLO V CELOTI IZRAZITI SVOJE DOLŽNOSTI.

Pleme Očipva v Severni Ameriki in Senci iz vzhodnega Peruja streljajo goreče puščice v sonce, da bi med mrkom znova prižgali njegovo temnečo kroglo, drugo pleme v Severni Ameriki pa se postavi in pleše okoli osrednjega droga, ki simbolizira moč sonca.

V nekaterih kmetijskih skupnostih v jugovzhodni Aziji še vedno izvajajo obred Cadak, pri katerem moški, pritrjen na visok drog, zaniha okoli njega, da bi pomagal Soncu, da se premakne iz njegovega položaja v ozvezdju strelca v ozvezdje kozoroga.

V francoskih vaseh v dolinah Thur in Thann so zgrajeni devet metrov visoki ognjeni stolpi, da bi soncu zagotovili dovolj energije, da lahko v kritičnih obdobjih nadaljuje svojo pot okoli zemlje, preden spremeni svojo smer iz najdaljše noči 21. decembra v najkrajšo noč 21. junija.

"Pomoč" v času kresne noči je podobno razširjena tudi ob Baltiku s ceremonialnim preskakovanjem ognja.

V teh in številnih drugih običajih morda vidimo primitivne tradicije preprostih ljudstev, lahko pa ponujajo razumevanje, ki so ga imele te civilizacije o vlogi človeka v širši shemi. Spoznanje, da brez pomoči in truda človeštva ter vsakega posameznika, tudi sonce, veliki darovalec življenja, ne bo moglo v celoti izraziti svoje dolžnosti. Dovolimo, da nas mitologija in simbolizem sonca navdihneta, da spoznamo sebe, svojo vlogo na ravni posameznika in na ravni človeštva. 🌞

JUNAK, ŽIVLJENJE IN STVARITEV SONCA

SIOBHAN FARRAR

Tradicija modrosti in verska misel starih Aztekov je zavita v tančico skrivnosti. Medtem ko ne moremo zagotovo vedeti, kako so se ti ljudje spopadali z življenjem, lahko intuitivno vstopimo v njihovo razmišljanje, pri čemer uporabimo jezik simbolov, da razvozlamo, kar je mogoče zaznati skozi premikajoči se pesek časa.

Eden takih preostalih zakladov je mit o Chicovanegu in stvarjenju sonca. Zgodba opisuje čas, ko so sile teme ugasnile prvotno sonce, ko na zemlji ni bilo več cvetov ali sadežev in ko so ptice prenehale peti. Človeška bitja so plavala v popolni temi, niso mogla najti poti domov, izgubila so ves občutek za čas in pomen. Sčasoma so se srečali poglavarji in po posvetovanju z modrecem Bayelsnaelom izvedeli, da je ustvariti novo sonce sicer možno, a nikakor enostavno.

"Obstaja način, da ustvarimo novo sonce, tako veliko in lepo, kot je bilo sonce, v katerem smo nekoč uživali. Toda pot je težka in polna nevarnosti, kajti vsak kos zvezde mora (junak) pritrditi na svoj ščit, nato pa se mora vzpenjati vse višje in zbirati drobce zvezd, dokler ne doseže samega vrha neba. Tam se bo, ko bodo vsi deli zvezd končno pritrjeni na njegov ščit, ščit spremenil v veliko goreče sonce." (Traven, 1971, str. 10)

Zvezde lahko razumemo kot simbol duhovne moči, ki se bori proti silam teme, prav tako pa označujejo daljnosežno pot, ki jo človeštvo lahko dojema v povezavi s svojo usodo. V antiki so bile zvezde povezane z idejo o vrlinah, ki zahtevajo pozornost in trud, da jih dosežemo in da živimo po njih (Cirlot, 1971).

"ZGODBA OPISUJE ČAS, KO SO SILE TEME UGASNILE PRVOTNO SONCE, KO NA ZEMLJI NI BILO VEČ CVETOV ALI SADEŽEV IN KO SO PTICE PRENEHALE PETI."

Junak Chicovaneg se prostovoljno odzove na nalogo in zaveda, da bo s tem izgubil vse, kar je poznal. Zapustil bo zemljo, na katero se nikoli več ne bo vrnil, nesmrten bo moral v nebesih opazovati, kako se vsi, ki jih ima rad, starajo in umirajo. Njegova naloga se začne z ustvarjanjem čarobnega orožja, ki ga pripravi na nevarno potovanje. Nekega dne med iskanjem pernate kače ob jezeru zagleda poškodovano ptico Quetzal, ki je padla v vodo, in odplava, da bi jo rešil. A sile teme, ki se zavedajo njegovega prizadevanja za ustvarjanje

**ZVEZDE LAHKO RAZUMEMO KOT SIMBOL
DUHOVNE MOČI, KI SE BORI PROTI SILAM TEME,
PRAV TAKO PA OZNAČUJEJO DALJNOSEŽNO POT,
KI JO ČLOVEŠTVO LAHKO DOJEMA V POVEZAVI S
SVOJO USODO.**

novega sonca, pošljejo hudo nevihto, da ju utopi. Gibčni Chicovaneg ptico Quetzal položi na svojo glavo, ta pa ju z natančnim vidom usmeri proč od vsakega zahrbtnega vala in pripelje varno do obale.

Povezava z živalmi pogosto pomeni premagovanje nekega notranjega problema ali vključevanje določenih duhovnih moči v zavest. Natančen vid ptice Quetzal, ki vodi junaka skozi nevihtne vode, bi lahko razumeli kot prebujanje notranjega vida, ki razjasni smer, smisel in namen človekovega življenja.

S ptico Quetzal, ki mu zdaj pomaga, lahko Chicovaneg najde in osvobodi pernato kačo. Z Odisejevo spretnostjo prelisiči pošastnega čarovnika Masqueshaba in s petjem čarobnih cvetnih pesmi razpusti začarane verige, ki privezujejo veličastno bitje.

PERNATA KAČA, QUETZALCOATL

Kače na splošno predstavljajo sile in energije v življenju, operjenost pa nakazuje duhovno in sončno kakovost – zato se pernata kača nanaša na pozitivne sile in energije, ki nas silijo naprej in navzgor. Osvoboditi pernato kačo pomeni osvoboditi življenje, ki teče v tej vzpenjajoči se smeri, živeti in izražati pozitivne duhovne energije, vstopiti v čas, spoznati smer življenja.

Združena s Chicovanegom, ga pernata kača spremlja do najbližje zvezde. Prva zvezda se zdi mamljivo na doseg roke, toda ko jo Chicovaneg poskuša zgrabiti, ga izdajo živci. Zdi

se, da je zvezda bolj oddaljena in boji se padca v brezno. Kljub spodbudnim besedam pernate kače junaka zgrabijo dvomi, zato omahuje. Minevajo meseci, ko si Chicovaneg znova in znova zavezuje svoje pasove za ščit in škornje. Ko poskusi še enkrat, pernata kača spet opazi živčno oklevanje, a ga tokrat močno udari in tako Chicovaneg doseže prvo zvezdo na poti do vrha neba (Traven, 1971).

Ko se potovanje nadaljuje, Chicovaneg in pernata kača še naprej sodelujeta in s tem plesom se junak povzpne do vsake nove zvezde. Vsakokrat kos zvezde pritrdi na svoj ščit, ki na nebu postaja vse svetlejši in prinaša upanje ljudem na zemlji, saj znova začne rasti cvetje in zopet zapojejo ptice. V nekem veličastnem trenutku ljudje na zemlji vidijo, da je resnično bilo ustvarjeno novo sonce. Kljub nenehnim prizadevanjem sil teme, da bi sonce ugasnilo, Chicovaneg ostaja na straži, dviguje svoj goreči ščit in ščiti tiste na zemlji. Ko se veseli zmagovalstva, pogosto na nebu nariše velik lok čudovitih barv. (Traven, 1971)

Ta prisrčni mit, ki govori o stanju zavesti, je globok in predstavlja povezanost z naravo. Govori o stanju zavesti, ki lahko sliši cvetne pesmi in ima pogum, da jih zapoje in osvobodi življenje. Govori o tem, kaj pomeni biti voden in skočiti naprej in navzgor. 🏹

Vir: B. Traven, The Creation of the Sun and the Moon, Frederick Muller, 1971

SIMBOLIZEM ŽIVALI V TRADICIJI ALKIMIJE

PETAR BUJAS

V tradicionalnem smislu je alkimija duhovna disciplina. S svojimi posebnostmi, ki nepoznavalce pogosto zmedejo, poskuša in v mnogih primerih uspe raziskati notranje zakonitosti človeške narave. Alkimija človeka dojema kot kompleksno bitje narave, ki je sestavljeno iz različnih vidikov (telesnih in tistih bolj subtilnih) ter jih poskuša medsebojno povezati in uskladiti. Čeprav se alkimist ukvarja s preučevanjem narave snovi, ne smatra, da je dosegel vse meje spoznanja. Nasprotno, meni, da je subtilnejši del človeka, njegova duša, v resnici področje, ki mora biti središče njegovih filozofskih premislekov.

IMAGINATIO

Morda je največja zmeta modernih časov prepričanje, da je fizična realnost edina mogoča in spoznavna stvarnost. Zdi se, da so mnogi alkimistični rokopisi nerazumljivi za tisto pojmovanje, ki v njih želi videti zgolj fizična dejstva. Filozof alkimist meni, da poleg in vzporedno s fizičnim svetom obstaja tudi svet psihe z lastno realnostjo, ki, čeprav ni natančno dokazljiva, nosi vse značilnosti stvarnosti, čeprav te niso iste vrste, ki jo zahteva svet razuma in merljivih dejstev. Še več, po mnenju alkimistov je psihična stvarnost bližje tisti duhovni stvarnosti, do katere se želi filozof alkimist približati na različne načine. O tem je neznani alkimist napisal: "Duša je Božji namestnik (*Sui locum tenens seu vice Rex est*). Ona upravlja z razumom, ta pa s telesom. Duša deluje (*operator*) v telesu,

vendar večji del njenega delovanja sega izven telesa. To je božanska lastnost, saj je božanska modrost le deloma zaprta v telesu, medtem ko je v večini izven njega in si predstavlja veliko več, kot svet telesa lahko sprejme, in to so skrivnosti samega Boga."¹ Duša svoje skrivnosti izdaja preko simbolov, jezika, ki je edini sposoben izreči neizrekljivo. To so alkimisti izražali s pojmom *imaginatio*, z mnenjem, da je univerzalni jezik simbolov in njegovo razumevanje pravi način za vstop v alkimistično delo in posledično v spoznavanje človeške narave. Vendar pa *imaginatio* niso nesmiselne fantazije, temveč praktična psihična dejavnost, ki zajema in preoblikuje celotno človeško bitje.

"DUŠA JE BOŽJI NAMESTNIK."

DUŠA SVOJE SKRIVNOSTI IZDAJA PREKO SIMBOLOV, JEZIKA, KI JE EDINI SPOSOBEN IZREČI NEIZREKLJIVO.

SLIKA IZ ALKEMIJSKEGA TRAKTATA AURORA CONSURGENS (VZHAJAJOČA ZARJA), 15. STOL.

ŽIVALI KOT ALKIMISTIČNI SIMBOLI

V alkimiji se zelo pogosto kot simboli pojavljajo ptice. Njihova najbolj očitna značilnost je zagotovo let in element zraka, v katerem običajno bivajo. Lahko letijo, prav tako kot človeška duša, in posredujejo med zemeljskim in nebeškim svetom, med snovjo in duhom. In prav ta njihova dvojna narava slikovito prikazuje usodo alkimistove (pa tudi človeške) duše. Seveda v alkimističnem simbolizmu ptice ne nastopajo naključno, temveč označujejo različne faze alkimističnega dela. Črno fazo ali *nigredo* simbolizira *črni krokar*, ki poudarja potapljanje v temo lastne duše, v to *masso confuso*.² Označuje potovanje skozi kaos in blato slepih strasti, nagonov in drugih napak človeške narave, s katerimi se mora alkimist soočiti in jih nadvladati. Je tudi ptica smrti, vendar ne toliko v fizičnem kot notranjem smislu, saj se novo ne more izraziti, če staro in mrtvo ne izgine.³ Takšno globoko spuščanje vase za alkimiste predstavlja nenavadno srečo, ne pa bremena. V alkimiji se namreč napake ne uničujejo, temveč transformirajo, a da bi to bilo mogoče, jih mora alkimist poznati.

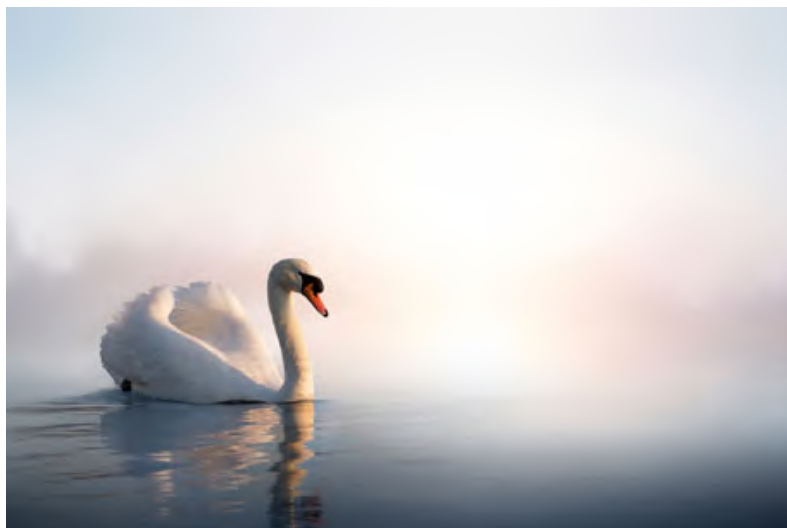
Naslednjo, belo fazo ali *albedo* simbolizira *beli labod*, ptica čistosti. Predstavlja purifikacijo, očiščenje, ki sledi po izhodu iz nečistoče in nereda misli ter čustev. Psiha mora biti oprana nižjih strasti in nagonov, svoje suženjske vezanosti na minljivo, da bi lahko sprejela moč duha. Labod je sicer ptica, ki redko leti, večinoma se giblje na površini vode. To nakazuje, da alkimistični proces še ni zaključen. *Beli orel*, ki se prav tako pojavi v tej fazi, slikovito prikazuje možnost dviga duše iz sveta lastne teme v svetlobo sonca, skozi čistost predvsem misli in čustev. Orel stremljeva k bleščeči in jasni sončevi svetlobi, saj je sonce v alkimiji podoba boga, je alkimistično zlato, *aurum non vugi*, na katerega filozof polaga svoje pravice, vendar šele po taljenju taline nečistoč.

"NOVO SE NE MORE IZRAZITI, ČE STARO IN MRTVO NE IZGINE."

Zato pogosto naletimo tudi na povezavo med žabo, ki jo stiska teža snovi, z orlom, ki predstavlja *inspiratio*, torej navdih, ki človeku daje krila in večno mladost.

Vendar pa mora alkimist iti tudi po poti pelikana, ki s kljunom preluknja lastna prsa, da bi s svojo krvjo nahranil mladiče. V srednjem veku se je to pogosto povezovalo z pojmom *sacrificium*, torej z žrtvovanjem, ki je nujno, da alkimist doseže resnično duhovno čistost. Stari alkimisti so to podobo pogosto povezovali s Kristusom, torej z *imago Christi*. Človek mora biti kot Kristus, ki se je žrtvoval za svet. V širšem kontekstu to pomeni tudi pomoč celotni naravi, da se preoblikuje in se s tem razvija.

PSIHA MORA BITI OPRANA NIŽJIH STRASTI IN NAGONOV, SVOJE SUŽENJSKE VEZANOSTI NA MINLJIVO, DA BI LAHKO SPREJELA MOČ DUHA.

SACRIFICIUM, ŽRTVOVANJE, JE NUJNO, DA ALKIMIST DOSEŽE RESNIČNO DUHOVNO ČISTOST.

Mitska ptica *feniks* zaključí mistični krog alkimističnega dela. Feniks gradi svoje gnezdo, ki je obenem tudi ogenj, ki ga sam prižiga z namenom, da bi izgorel. Vendar se Feniks, transformiran, ponovno dvigne iz lastnega pepela. Simbolično je utrjen v spoznanju duhovnega. S tem so zajete vse faze *Dela* in *Delo* je s tem zaključeno. Njegovo bitje je sedaj take narave, da fizične snovi ne potrebuje več.

FENIKS VSTAJA IZ PEPELA, KNJIGA O MITOLOŠKIH BITJIH, FRIEDRICH JOHANN JUSTIN BERTUCH (1747-1822)

Poleg različnih vrst ptic je pomemben alkimistični simbol tudi *žaba krastača*, ki leži v blatu in močvirnati usedlini (kar simbolizira vezanost na materialni svet) in ima sposobnost skoka, s katerim lahko skoči iz vidnih v nevidne dimenzije. Prav tako se v različnih aspektih pogosto pojavlja tudi lev, sprva kot neobvladljiva narava človeških strasti, surove moči in želje, da po celoviti preobrazbi postane moč, ki, pravilno usmerjena, omogoči alkimistu stik z duhovnim. Po mnenju alkimistov je obrzdana želja vesten prijatelj in pomočnik, saj se *samorogu*, kot simbolu nevidnega sveta, lahko približa in ga ukroti le *čista ženska*, oziroma duša, ki se zaveda obstoja duhovnega sveta.

Na koncu bomo omenili še en celovit simbol. To je *zmaj-kača* v različnih aspektih. *Kača* predstavlja snov, ki vse požira, hkrati pa predstavlja tudi učiteljico, ki preizkuša dušo, da bi lahko prišla do spoznanja. Kača zavaja na stran poti, da bi jih človek premagal. *Zmajeve* simbolika je v veliki meri podobna simboliki Feniksa.

On je tisti, ki začne in tisti, ki zaključí Delo, vendar ni isti, kot je bil na začetku. Po eni strani je prvotna snov (*materia prima*), kaotična, temna in nediferencirana, po drugi strani, z atributom kril, postane duhovna duša, preoblikovana in dvignjena. Takrat se kaže kot *kača*, ki grize svoj rep, da bi poudarila enotnost, harmonijo in ravnotežje med nekoč nasprotnimi, zdaj pa dopolnjujočimi se energijami človeške duše.

UROBOROS IZ ALKIMISTIČNE RAZPRAVE CLAVIS ARTIS

Opombe:

¹ Musaeum Hermeticum.

² Massa confusa, kaos črne faze.

³ Krokav, kot ptica, ki se hrani s trupli, simbolizira "agensa," ki iz mrtvega ustvarjajo možnost novega življenja. Jastrebi so pogosto simboli regeneracije in preobrazbe neživega v življenje, neke vrste "vzdrževalci življenja."

SLAVNE OSEBNOSTI

Thomas Alva Edison

Nekoč je Edison sprejel mladega moža, ki je želel delati v njegovem laboratoriju. Dolgo je poslušal njegove načrte za prihodnost in ga na koncu vprašal:

"Kaj bi bil vaš največji izum?"

"Rad bi odkril topilo, ki bi raztopilo vse snovi na svetu!"

"Odlična ideja!" je rekel Edison, nato pa po premisleku dodal:

"In v čem bi shranjevali to čudo?"

*Entuzijazem je hvalevredna lastnost,
a za znanstvenika je potrebna tudi dobra mera inteligence.*

Pablo Picasso

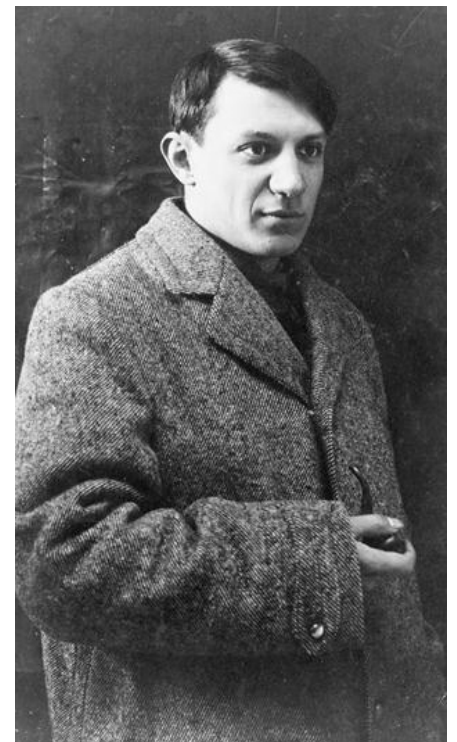
V svojem kubističnem obdobju je Picasso želel slišati mnenje slavnega kiparja Rodina. Prosil je svoje prijatelje pesnike, naj ga odpeljejo k Rodinu, da bi mu pokazal svoje prvo kubistično delo.

"Maestro," se je Picasso obrnil nanj, ko so prispeli v njegov atelje, "upam, da vam bo to platno všeč. Še ga nisem podpisal, saj želim najprej slišati vaše mnenje."

Rodin je vzel sliko, si jo ogledal z vseh strani, jo nekaj časa preučeval, nato pa se obrnil k Picassu in rekel:

"Kar se mene tiče, mladenič, mislim, da bi jo morali podpisati. Če ne zaradi ničesar drugega, pa vsaj zato, da bi ljudje vedeli, kako jo obesiti."

Inovativno ni nujno tudi boljše od ustaljenega.

KO ENKRAT OKUSIŠ OKUS NEBA,
BOŠ ZA VEDNO HODIL PO ZEMLJI S POGLEDOM,
UPRTIM PROTI NEBU, KAJTI TAM SI BIL IN TJA BOŠ VEDNO
HREPENEL VRNITI SE.

LEONARDO DA VINCI